

ROMA - GADJO (NEM CIGÁNY) PÁRBESZÉD AZ ÖNKÉNTES SZOLGÁLAT ÁLTAL

*Hátrányos helyzetű, világnyelvet
nem vagy alig használó gyerekek,
fiatalok bevonása ERASMUS +
ifjúsági programokba*

Előadó: Lakatos György

Előzmények

- ▶ **2003 - 2010 között** helyettes vezetője voltam annak a nemzetközi önkéntes programnak, amelyet a **Magyarországi Református Egyház Önkéntes Diakóniai Év Programiroda** (ÖDE Programiroda) hozott létre és tartott fenn.

A program később entitássá alakult és levált a **Református Egyházzól**.

Ma úgy nevezik: **Phiren Amenca - Járj Velünk RGDTS** (Roma-Gadje Dialogue Through Service).

Most nem az új szervezet, a **Phiren Amenca**, hanem a **Református Egyház ÖDE Programiroda** programjáról szeretnék szót ejteni.

Elmondani nehézségeket, problémákat, társadalmi összefüggéseket, de pozitív tapasztalatokat is.

A program bemutatása

Közép-Kelet Európa országaiban (*Magyarország, Románi, Szlovákia, Ukrajna - Kárpátalja, Csehország stb...*) a cigány és a gadjo (nem cigány) **társadalom között hidat kell építeni, párbeszédet kell kezdeményezni az önkéntesség, az önkéntes szolgálat által.**

Ugyanis teljesen egyértelmű és látható volt, hogy a rendszerváltást követően a cigány és a gadjo emberek, társadalom között **egyre nagyobb szakadék, távolság alakult ki, amely a cigányok leszakadását jelentette szociális szempontból, de az oktatás, a lakhatás, az egészségügy és az élet minden más területén.**

A program fő pillérei

1.pillér:

Közép-Kelet európai cigány fiatalok bevonása az önkéntes tevékenységbe, számukra lehetőséget biztosítani más országokban, Nyugat-Európában vagy szintén Közép-Kelet-európai országokban önkéntes tevékenységre, ezáltal hozzásegíteni őket személyes fejlődésükhöz (nyelvtanulás, más népek kultúrájának a megismerése stb...), majd a megszerzett tapasztalatokkal, ismeretekkel visszaintegrálni őket a saját közösségükbe, országukba, ahol változásokat tudnak elérni, hatással tudnak lenni mind a cigány, mind a nem cigány lakosságra

A program fő pillérei

2. pillér:

Nem cigány önkéntesek (Nyugat-Európai, Közép-Kelet - európai, amerikai) fogadása olyan Közép-Kelet-európai országok iskoláiban, intézményeiben, cigány szervezetiben, egyházi intézményeiben, ahol cigányok, vagy túlnyomó részben cigányok vannak, vagy cigányokkal foglalkoznak.

Ennek a célja az volt, hogy a **gadjo önkéntesek megismerjék testközelből, jelenléttel a cigányok életét, kultúráját, valamint a cigányok problémájára más megoldási lehetőségeket, más viszonyulásokat mutassanak be, mint az adott országban szokás volt, vagy szokás ma is.**

- ▶ Az önkéntesek jó esetben **1 évet töltöttek el** az adott helyen, persze időnként, néhány napra, ünnepekre haza látogattak. Illetve voltak szemináriumok, ahol az összes, a programban résztvevő önkéntes találkozott, együtt voltak **3 napig**, kicserélték egymás tapasztalatot.
- ▶ Az előadás szűkössége miatt csak néhány egészen különleges és extrém példát, nehézséget, pozitivitást fogok elmondani, rávilágítani különféle társadalmi összefüggésekre. Természetesen a teljesség igénye nélkül.
- ▶ Kezdjük a azzal, röviden, hogy milyen a cigányok megítélése Közép-Kelet Európában, az okokat most ne vizsgáljuk, mert az nagyon sok időt emésztene föl.
- ▶ A középkor óta 6 olyan hamis, előítéletes, általánosító kép, állítás alakult ki a cigányokról a gadjo társadalomban, amelyek meghatározzák a cigányok életét, mindennapjait, amelyek alapvetően determinálják a cigányság politikai, társadalmi helyzetét.

6 hamis, torz állítás, amelyekkel egyébként a gádjak többsége minden Közép-Kelet -európai országban egyetért, nem véletlenül, hiszen a törtéelmük, társadalmi, politikai helyzetük hasonlóan alakult, függetlenül attól, hogy más országok lakói:

- ▶ 1., A cigányok IDEGENEK. Félni kell tőlük. Nem részesei a kultúránknak, idegen kultúra képviselői. Az általuk képviselt kultúra nem fér meg a gadjo kultúrával.
- ▶ 2., A cigányok BŰNÖZŐK. Genetikailag kódolva van bennük a bűnözés, olyan bűncselekményeket követnek el, amelyeket csak ők követhetnek el - CIGÁNYBŰNÖZÉS.
- ▶ 3., A cigányok MUNKAKERÜLŐK. Nem szeretnek dolgozni, a vérükben van a lustálkodás.
- ▶ 4., A cigányok ÉLŐSKÖDŐK. Más népek nyakán élnek. A többségi társadalom által megtermelt, előállított javakat elorozzák, ellopják.
- ▶ 5., A cigányok NEVELHETETLENEK. Nem tudnak a cigányok viselkedni, nem képesek a többségi társadalom szabályait elfogadni, nem tartják be az együttélés szabályait.
- ▶ 6., A cigányok

- ▶ Ilyen környezetben, ilyen világlátásban kezdtük el az önkénteseket arra „felhasználni”, hogy hidat építsenek a cigányok és a többségi társadalom között.
- ▶ A program nem vállalkozott kisebb feladatra, mint megváltoztatni ezt az előítéletes képet.
- ▶ Egyébként a cigány önkénteseknél is, hiszen ők maguk is előítéletesen gondolkodnak saját magukkal szemben. Illetve a Közép-Kelet-európai gadjo önkéntesek esetében is, hiszen ők is rettenetesen előítéletesen gondolkodtak. Valamint az iskolák, szervezetek dolgozóinál, vezetőinél is ez volt a cél.

Milyen ok-okozati összefüggések miatt, milyen céllal mentek el önkéntesnek a fiatalok az RGDTS programban? Készítettünk anonim felmérést, amely alapján az alábbi válaszok születtek. Attól függően, hogy valaki Nyugat-európai, Közép-Kelet-európai vagy cigány volt.

Nyugat-európai gadjo önkéntes	Közép-Kelet Európai gadjo	Cigányok
vallási okok: fontos számára, hogy jól tegyen másokkal	számára az önkéntesség egy ugródeszka, tovább akar lépni, karriert szeretne építeni	pénzszerzés
megismerni más népek kultúráját szokásait, megismerni Kelet-Európát	megismerni a nyugati munkalehetőségeket, hogy az önkéntesség után munkát tudjon vállalni	munkavállalás
egyfajta kaland	nyugati férfivel, nővel való házasságkötés	nyelvtanulás
nyelvtanulás	nyelvtanulás	emigrálás
a középiskola befejezése után, de még az egyetemi tanulmányok előtt „felfrissülni”, kalandozni, kikapcsolódni	pénzszerzési lehetőség	a cigánytelepről, a rettenetes körülmények, a diszkrimináció előli menekülés
a vezetővé váláshoz nélkülözhetetlen számára az, hogy szegénységgel és más kultúrákkal találkozzon, más embereket is megismerjen	munkavállalás	a szegénységtől való megszabadulás
ki akar lépni az eddig megszokott hétköznapiakból, új emberek, más kultúrák megismerésére törekszik	a szegénységtől való menekülés	

Egyértelműen látható, hogy egészen más szempontok vezérelték a nyugatiakat és a keletieket. A cigányok és a Közép-Kelet-európai gádjók között voltak hasonlóságok, de erős különbségek is.

Milyen problémák, különleges események merültek fel az RGDTs programban?

- ▶ 1., Az adott ország nyelvének az ismerete:

Nagyon fontos tény: az EU-ban, az EU irányelvei értelmében a nyelvi különbözőség nem lehet akadálya sem a munkavállalásnak, sem az önkéntes tevékenységnek.

- ▶ 2., Az egyik képzésen, amely az önkéntesek számára a szolgálat megkezdése előtt volt megtartva, én (Lakatos György) tartottam egy nagyon érdekes játékot. A csoport tagjai egy-egy kérdésre vagy állításra úgy reagáltak, hogy egyetértés esetén jobbra, nem egyetértés esetén balra, ha nem tudta eldönteni, akkor középen maradt.
- ▶ 3., A cigányok esetében nekünk kellett meggyőzni a fiatalokat, hogy legyenek önkéntesek, mert az jó.
- ▶ 4., Étkezési szokások, és ezek nyomán fellépő problémák.
- ▶ 5., „Az önkéntesség egyfajta iskolán kívüli oktatási forma. A cigány fiataloknak lehetőséget kell adni a non-formális oktatásra, tapasztalatok szerzésére, majd vissza kell őket integrálni a közösségükbe.” Ez egy kinyilatkoztatása több nyugati szervezetnek, intézménynek, de keletieknek is. Nagyon jól hangzik, de milyen valóság alapja van?
- ▶ 6., Nyugaton is vannak előítéletek, általánosítások a cigányokkal szemben. Sok nyugati mit gondol, milyen kép alakult ki a cigányokról? Vándorolnak, színes ruháik vannak, szegények, mindenki énekel és táncol. Szóval egy ilyen romantikus, filmekbe illő kép. Persze nem mindenki gondolja ezt.

Térjünk vissza oda, hogy milyen ok-okozati összefüggések miatt, milyen céllal mentek el önkéntesnek a fiatalok? Most nézzük meg azt, hogy megtalálták -e céljaikat a fiatalok, mennyire volt eredményes és sikeres az önkéntességgel töltött idejük?

Az önkéntes szolgálat letelte után megkérdeztük a fiatalokat, hogy mi volt a legfontosabb tapasztalat, miben fejlődtek a legtöbbet, mi volt számukra a legértékesebb az önkéntesség által.

Mindannyin, mindenki azt válaszolta, hogy megtanulhatták, megismerhették egy másik nép, ország kultúráját, megismerhettek más embereket. Ezáltal többek lettek, mások lettek.

Előítéletek, általánosítások, köbevésett állítások dőltek meg az önkéntesség által. Népekről, országokról egészen mást gondolnak, mint amit az önkéntességük előtt gondoltak. A nyelvtanulás és az egyéb kézzelfogható eredmények a legkevésbé váltak fontossá.

Köszönöm a figyelmet!